

“ਤੁਹਾਡਾ ਉਹੋ ਸੁਭਾਉ ਹੋਵੇ”

ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 2:5-11 ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਡਾਕਟ੍ਰਿਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ।

ਮਸੀਹ ਦੇ ਸੁਭਾਉ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ (2:5)

⁵ਤੁਹਾਡਾ ਉਹੋ ਸੁਭਾਉ ਹੋਵੇ ਜੋ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਦਾ ਭੀ ਸੀ।

ਆਇਤ 5. ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸੁਭਾਉ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ: ਤੁਹਾਡਾ ਉਹੋ ਸੁਭਾਉ ਹੋਵੇ ਜੋ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਦਾ ਭੀ ਸੀ। ਸੁਭਾਉ ਹੋਵੇ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ *phroneō* (ਫ੍ਰੋਨਿਓ) 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ 'ਸੋਚਣਾ' ਜਾਂ 'ਵਿਚਾਰ ਬਣਾਉਣਾ' ਹੈ।¹ KJV ਵਿਚ "ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਹਾ ਕਿ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਦਾ ਵੀ ਸੀ।" ਵੇਮਾਉਥ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਇਵੇਂ ਹੈ, "ਤੁਹਾਡਾ ਮਿਜ਼ਾਜ ਵੀ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਦਾ ਸੀ।"²

ਪੌਲਸ ਨੇ ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ (2:1, 2)। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਏਕਤਾ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਆਪਣਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਸੋਚਣਾ ਹੈ (2:3, 4)।

ਪੌਲਸ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ਲਈ ਸੁਆਰਥੀ ਅੱਖ, ਘੁਮੰਡੀ ਮਨ, ਚਾਪਲੂਸੀ ਸੁਣਨ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਕੰਨ ਅਤੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਮੂੰਹ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦਿਲ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਸੀ।³

ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਲਈ ਕਿ ਅਸਲੀ ਨਿਸੁਆਰਥਪਣ ਵਿਚ ਕੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਨਿਸਚਤ ਉਦਾਹਰਣ ਭਾਵ ਯਿਸੂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ (2:5-8)। ਇਕ ਅਰਥ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਰੱਖੋ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਹੋ ਜਾਓਗੇ; ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਿਲੇਗਾ।" ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਚੁਣੌਤੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈਆਂ ਲਈ ਯਿਸੂ ਦੀ ਪੈੜ ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ 1 ਪਤਰਸ 2:21) ਕਿਉਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਯਿਸੂ ਦਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਇਤ 5 ਦੀ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਇਤਾਂ 6 ਤੋਂ 11 ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਬਾਰੇ ਕਹੀ ਗਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੈਰਲਡ ਐੱਫ. ਹਾਅਬੋਰਨ ਨੇ ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ "ਖ਼ਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਭਾਗ" ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ "[ਨਵੇਂ ਨੇਮ] ਵਿਚ ਲਾਜਵਾਬ ਕਰਦਿਆਂ ਮਸੀਹੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਰਤਨ" ਐਲਾਨਿਆ।⁴

ਮਸੀਹ ਦਾ ਸੁਭਾਉ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ (2:6-8)

⁶ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਤੁੱਲ ਹੋਣਾ ਕਬਜ਼ੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਨਾ

ਜਾਣਿਆ। 7 ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੱਖਣਾ ਕਰ ਕੇ ਦਾਸ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਜੰਮਿਆ। 8 ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਪਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੀਵਿਆਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤਾਈਂ ਸਗੋਂ ਸਲੀਬ ਦੀ ਮੌਤ ਤਾਈਂ ਆਗਿਆਕਾਰ ਬਣਿਆ।

ਕਈਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 2:6–11 ਇਕ ਅਰੰਭਿਕ ਭਜਨ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ‘‘ਖ੍ਰਿਸਟ ਭਜਨ’’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਹੈ: ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੀਨਤਾ (2:6–8) ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਵਡਿਆਈ (2:9–11)। ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਝਾਉ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸਾਵਧਾਨ: ਇਹ ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਝਗੜੇ ਵਾਲਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਕ ਲੇਖਕ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ‘‘ਪਹਿਲੇ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ ਪਾਠਕਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਭਰਨ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ।’’⁴ ਟੀਕਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘‘ਸਰੂਪ’’ ‘‘ਕਬਜ਼ੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਚੀਜ਼’’ ‘‘ਖਾਲੀ’’ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਤੇ ਤਾਂ ਝਗੜਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਤੇ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਏਨਾ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀ ਖ਼ਾਤਰ ਸੁਰਗ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਧਰਤੀ ਤੇ ਮਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਆਇਤ 6. ‘‘ਖ੍ਰਿਸਟ ਭਜਨ’’ ਦੀ ਸਰੂਪਾਤ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵਜੂਦ ਨਾਲ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਯਿਸੂ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਯੂਹੰਨਾ 1:1, 2; 17:5; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 8:9; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:15–17; ਅਤੇ ਇਬਰਾਨੀਆਂ 1:2, 3 ਉ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸਰੂਪ ਤੇ ਸੀ। 2:6–8 ਵਿਚ ‘‘ਸਰੂਪ’’ ਲਈ ਦੋ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ: *morphē* (2:6, 7) ਅਤੇ *schēma* (‘‘ਪਰਗਟ ਹੋਣਾ’’; 2:8)। ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਦਲ-ਬਦਲ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਉਹ ਫ਼ਰਕ ਹਨ। ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ *morphē* (ਮੌਰਫੇ) ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵਸਤੂ ਦੇ ਜਰੂਰੀ ਸੁਭਾਉ ਲਈ ਜਿਹੜਾ ਬਦਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ *schēma* (ਸ਼ਕੇਮਾ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਵਿਖਾਵੇ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।⁵ ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸਰੂਪ’’ [*morphē*, ਮੌਰਫੇ] ਵਾਕਅੰਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਰਿਚਰਡ ਗੌਫਿਨ, ਜੂਨੀਅਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ‘‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ... ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।’’⁶ ਕਈ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਸੁਭਾਅ,’’ ‘‘ਇਲਾਹੀ ਸੁਭਾਅ,’’ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ (NEB; ਫਿਲਿੱਪਸ, ਗੁਡਸਪੀਡ; ਮੌਫੱਟ)। NCV ਵਿਚ ਹੈ, ‘‘ਮਸੀਹ ਹਰ ਗੱਲ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਵਰਗਾ ਸੀ।’’ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਤੁਲਾ’’ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਰਸੂਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਸਨ ਕਿ ਯਿਸੂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸਚਮੁਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸੀ!

‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸਰੂਪ’’ ਤੇ ਹੋਣ ਦਾ ਅਰਥ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਵਡਿਆਈ ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਸਰਧਾ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਜੂਬਿਆਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਯੂਹੰਨਾ 17 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅੱਗੇ ਦੁਆ

ਕਰਦਿਆਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ‘ਉਸ ਵਡਿਆਈ ਨਾਲ ਜੋ ਮੈਂ ਜਗਤ ਦੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅੱਗੋਂ ਹੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਰੱਖਦਾ ਸਾਂ’ (ਯੂਹੰਨਾ 17:5) ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਅਸੀਂ ਜਦ ਤਕ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਕੀ ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤਦ ਤਕ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਹੋਣ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ।

ਮਸੀਹ ਨੂੰ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸਰੂਪ ਤੇ’ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਤਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਤੁੱਲ ਹੋਣਾ ਕਬਜ਼ੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਜਾਣਿਆ। ਮੂਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ‘ਵੱਸ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਚੀਜ਼’ ਯੂਨਾਨੀ ਨਾਂਉਂ *harpagmos* (ਹਰਪੇਗਮੋਸ) ਹੈ। ਇਹ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ *harpazō* (ਹਰਪੇਜੋ) ‘ਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ‘ਫੜਨਾ; ਬਲ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਣਾ, ਖੋਹ ਲੈਣਾ।’⁷ *Harpagmos* (ਹਰਪੇਗਮੋਸ) ਦਾ ਭਾਵ ‘ਅਸਾਨ ਪਕੜ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਖਣਾ’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।⁸ ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਚਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਸੁਰਗੀ ਸਥਾਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ‘ਕੱਸ ਦੇ ਫੜਿਆ’ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ. ਬੀ. ਲਾਈਟਫੁੱਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਇਹ ਯੂਨਾਨੀ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੀ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਸਜੀਵ ਸਮਝ ਹੋਵੇਗੀ।’⁹

ਆਇਤ 7. ਪਰੰਤੂ ਆਪਣੀ ਸੁਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਫੜੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੱਖਣਾ ਕਰ ਕੇ ਦਾਸ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਜੰਮਿਆ। ‘ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੱਖਣਾ ਕਰ’ ਦਿੱਤਾ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਤੇ ਕਿ ‘ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਕੀਤਾ?’ ਵਿਵਾਦ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ‘ਸੱਖਣਾ’ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*kenōō*, ਕੇਨੂੰ) ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕਥਿਤ ‘ਅਵਤਾਰ’ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਬਣ ਗਈ ਕਿ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੂਲ ਈਸ਼ੁਰਤਾਈ (ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਲਾਹੀ ਗੁਣ) ਤੋਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸੱਖਣਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਿੱਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੱਖਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ’ ਦਾ ਭਾਵ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਥਾਂਵਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਚਨਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵੀ ਯਿਸੂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੀ ਸੀ।

ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ‘ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੋਇਆ; ਅਤੇ ਕਿਰਪਾ ਅਤੇ ਸਚਿਆਈ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਕੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਵਾਸ ਕੀਤਾ’ (ਯੂਹੰਨਾ 1:1, 14)। ਸੁਰਗਦੂਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਯਿਸੂ ‘ਇੰਮਾਨੁਏਲ’ ਕਹਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸਾਡੇ ਸੰਗ’ (ਮੱਤੀ 1:23) ਥੋਮਾ ਨੇ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ‘ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਹੇ ਮੇਰੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ’ ਕਿਹਾ (ਯੂਹੰਨਾ 20:28)। ਦੇਹ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਡਾਕਟ੍ਰਿਨ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਸੰਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਸੰਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਵੀ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਜਦ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ (ਮਨੁੱਖਤਾ) ਨੂੰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਕੁਝ (ਖੁਦਾਈ) ਨੂੰ ਤਿਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। KJV ਦੇ ਅਨੁਵਾਦਕਾਂ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਰਗੀ ‘ਰੁਤਬੇ’ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਕੀਤਾ। NASB ਦੇ ਮਾਰਜਿਨ ਨੋਟ ਵਿਚ ‘ਆਪਣੇ ਖ਼ਾਸ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ’ ਹੈ। ਜੇ. ਬੀ. ਲਾਈਟਫੁੱਟ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਈਸ਼ੁਰਤਾਈ ਦੀ ਮਹਿਮਾ, ਸ਼ਾਨ’ ਨੂੰ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ।¹⁰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਚਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਿਹੜੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਤਿਆਗੇ ਸਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਤੁੱਕੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਫ਼ਾਇਦਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਆਇਤ 7 ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਇਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਜੋਂ ਲੈਣਾ ਬੇਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ‘ਗੁਲਾਮ ਜਾਂ ਦਾਸ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਵਿਚ’ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੱਖਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। CJB ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ‘ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ

ਖਾਲੀ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦਾਸ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ।’

‘ਦਾਸ’ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਗੁਲਾਮ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *doulos* (ਡੌਲੋਸ) ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਇਆ ਸ਼ਬਦ ‘ਸਰੂਪ’ ਉਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਇਤ 6 ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀਆਂ ਸਭ ਖੂਬੀਆਂ ਸਨ। ਧਰਤੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਗੁਲਾਮ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭ ਖੂਬੀਆਂ ਲੈ ਲਈਆਂ। ਯਿਸੂ ਦਾ ਜਨਮ ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮ ਵਰਗ ਵਿਚ ਹੋਇਆ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਪਰਮੇਸੁਰ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਮਸੀਹ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤੇ ਖ਼ਾਸਕਰ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਦੇ ਦਾਸ ਹੋਣ ਤੇ ਕਈ ਆਇਤਾਂ ਹਨ (ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 20:28; ਮਰਕੁਸ 10:45; ਲੂਕਾ 22:27); ਦਾਸ ਵਜੋਂ ਯਿਸੂ ਦੀ ਉੱਤਮ ਉਦਾਹਰਣ ਉਹ ਸੀ ਜਦ ਉਹ ਨੇ ਪੈਰ ਧੋਤੇ ਸਨ (ਯੂਹੰਨਾ 13:5)। ਫ਼ਰਕ ਸਾਫ਼ ਹੈ: ਯਿਸੂ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਤੁਲ ਹੋਣ (ਉੱਚੇ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਰੁਤਬੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ) ਤੋਂ ਗੁਲਾਮ ਹੋਣ (ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਰੁਤਬੇ ਜਿਹਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ) ਆ ਗਿਆ। 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 8:9 ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ‘ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਧਨੀ ਸੀ ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਨਿਰਧਨ ਬਣਿਆ ਭਈ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਦੀ ਨਿਰਧਨਤਾਈ ਤੋਂ ਧਨੀ ਹੋ ਜਾਓ।’

ਮਸੀਹ ਦਾ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਉਣ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ‘ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਵਿਚ’ ਉਹਦੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ‘ਸਮਾਨਤਾ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਹ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਮਨੁੱਖਾਂ ‘ਵਰਗਾ’ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਯੂਹੰਨਾ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਗੁਮਰਾਹਕੁੰਨ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਦ ਉਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ‘ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੋਇਆ’ (ਯੂਹੰਨਾ 1:14) ਅਤੇ ਜਦ ਉਹਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ‘... ਹਰੇਕ ਆਤਮਾ ਜਿਹੜਾ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਭਈ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਆਇਆ ਸੋ ਪਰਮੇਸੁਰ ਤੋਂ ਹੈ’ (1 ਯੂਹੰਨਾ 4:2)। ਕਈ ਆਇਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਬਣਨਾ ਕਾਲਪਨਿਕ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਹਕੀਕਤ ਸੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਤ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਉਹ ਸਭਨੀ ਗੱਲੀ ਆਪਣੇ ਭਾਈਆਂ ਵਰਗਾ ਬਣਿਆ’ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2:17)। ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2:17 ਵਿਚ ‘ਵਰਗਾ ਬਣਿਆ’ ਸ਼ਬਦ ਓਸੇ ਮੂਲ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*homoioō*, ਹੋਮੋਇਊ) ਤੋਂ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ‘ਸੂਰਤ ਵਿਚ।’

ਪੌਲੁਸ ਦੇ ‘ਵਰਗਾ ਬਣਿਆ’ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਤੇ ਕਈਆਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ੋਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪੱਖੋਂ ਯਿਸੂ ਹੋਰਨਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ‘ਵਰਗਾ’ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੰਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਸੀ, ਪਰ ਇਕ ਅਰਥ ਵਿਚ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ’ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸੁਰ ਸੀ। ਇਕ ਸੌਖੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਹੈ: ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਆਇਤ 7 ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ‘ਹੋ ਗਿਆ’ (ਯੂ.: *ginomai*, ਜਿਨੋਮੈ) ਦਾ ਅਰਥ ‘ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।¹¹ RSV ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ।’ ‘ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ’ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਵੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਦੀ ਅਸਮਾਨਤਾ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ‘ਸਮਾਨਤਾ ਤੇ’ ਆ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਉਹ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ‘ਸਮਾਨਤਾ ਵਿਚ’ ਆ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਲਈ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ‘ਸੂਰਤ ਵਿਚ’ ਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਰੋਮੀਆਂ 8:3)। ਯਿਸੂ ਸਾਡੇ ਵਰਗਾ

ਬਣਾਇਆ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2: 17, 18; 4: 15, 16)। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਕੇ ਅਹਿਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਮਰ ਸਕਿਆ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15: 3)।

ਆਇਤ 8. ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਮਸੀਹ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਇਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਪਰਗਟ ਹੋ ਕੇ। ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*schēma*, ਸਕੇਮਾ) ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ “ਪਰਗਟ ਹੋਣਾ” “ਸਰੂਪ” ਲਈ ਸਾਡੇ ਵਚਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਦੂਜਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ “ਬਾਹਰੀ ਰੂਪ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।” ਯਿਸੂ ਦੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੁਭਾਉ (*morphē*, ਮੋਰਫੇ) ਵਿਚ ਕਦੇ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਪਰ ਨੀਗਰ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਤਕ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ (*schēma*, ਸਕੇਮਾ) ਬਦਲ ਗਈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਮਸੀਹ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾਈ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਕਸ਼ਟ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਗਲ ਲਾ ਲਿਆ (ਵੇਖੋ ਯਸਾਯਾਹ 53: 3)।

“ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਪਰਗਟ” ਹੋਣਾ ਮਸੀਹ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਉਣ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਅਜੇ ਕਲਵਰੀ ਦੀ ਰਾਹ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੀਵਿਆਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤਾਈਂ ਸਗੋਂ ਸਲੀਬ ਦੀ ਮੌਤ ਤਾਈਂ ਆਗਿਆਕਾਰ ਬਣਿਆ।

ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਮਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਮਰੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਗਏ ਸਨ, ਹਨੇਕ (ਉਤਪਤ 5: 24; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 11: 5) ਅਤੇ ਏਲੀਆਹ (2 ਰਾਜਿਆਂ 2: 11), ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਮਰੇ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 10: 18)। ਪਰ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਨੰਤ ਜੀਵਨ ਦੀ ਆਸ ਦੁਆਉਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਮਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15: 3)। ਇਸ ਲਈ ਉਹ “ਮੌਤ ਤਕ” ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਮ ਮੌਤ ਬਲਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਰਾ ਈਜਾਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਭ ਤੋਂ ਘਿਨਾਉਣੀ ਮੌਤ ਝੱਲਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ। ਸੂਲੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੁਆਰਾ ਮੌਤ ਫਿਨਿਕੈ ਅਤੇ ਫਾਰਸੀ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਲਈ ਸੀ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ (ਵਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 21: 23; ਗਲਾਤੀਆਂ 3: 13) ਅਤੇ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਲਈ ਬੇਜਤੀ ਭਰਪੂਰ ਮੂਰਖਤਾ ਸੀ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1: 23)। “ਸੱਭਿਆ ਰੋਮੀ ਸਮਾਜ ‘ਸੂਲੀ’ ਸ਼ਬਦ ਸਰਮਨਾਕ ਅਪਸ਼ਗੁਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।”¹² ਸਲੀਬ ਸ਼ਬਦ ਲਈ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਦਾ ਸਿਖਰ¹³ “ਖੁਦਾ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਪੌੜੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਵੱਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸੀ।”¹⁴

ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਅਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਮੌਤ ਸਹਿਣ ਲਈ ਕਿਸ ਗੱਲ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ? ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ (ਗਲਾਤੀਆਂ 2: 20)। ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਰਣ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਉਹ “ਮੌਤ ਤਕ ਆਗਿਆਕਾਰ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ।” ਆਪਣੀ ਸਖ਼ਸ਼ੀ ਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ ਯਿਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸੁਰਗੋਂ ਉੱਤਰਿਆ ਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜੋ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਸਗੋਂ ਉਹ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਾਂ ਜਿਹ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਘੱਲਿਆ” (ਯੂਹੰਨਾ 6: 38)। ਗਤਸਮਨੀ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਤਾਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਅਖ਼ੀਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਦੁਆ ਕੀਤੀ ਕਿ “... ਤਾਂ ਵੀ ਮੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਤੇਰੀ ਹੋਵੇ” (ਲੂਕਾ 22: 42)। ਅਖ਼ੀਰ ਉਹ “ਮੌਤ ਤਕ ਭਾਵ ਸਲੀਬ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤਕ, ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲਿਆ” (ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 2: 8; TEV)। ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਯਿਸੂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਆਖਰੀ ਬਲੀਦਾਨ ਦਿੱਤਾ।

ਮਸੀਹ ਦੇ ਸੁਭਾਉ ਨੂੰ ਈਨਾਮ ਮਿਲਿਆ (2:9-11)

ਇਸ ਕਾਰਣ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਤ ਉੱਚਿਆਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜਾ ਸਭਨਾਂ ਨਾਮਾਂ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ।¹⁰ ਭਈ ਯਿਸੂ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਅਕਾਸ਼ ਉਤਲਿਆਂ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਉਤਲਿਆਂ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਹੇਠਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਗੋਡਾ ਨਿਵਾਇਆ ਜਾਵੇ।¹¹ ਅਤੇ ਹਰ ਜ਼ਬਾਨ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪਿਤਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਲਈ ਮੰਨ ਲਵੇ ਜੋ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ !

ਆਇਤਾਂ 9-11. ਅਸੀਂ ਪਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਸੀਹ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਈਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਸੀਹ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਆਇਤ 9 ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਾਰਣ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਤ ਉੱਚਿਆਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜਾ ਸਭਨਾਂ ਨਾਮਾਂ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਲਾਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਹੀ ਉੱਚਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ‘ਅਤਿ ਉੱਚਿਆਂ ਕੀਤਾ’ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਮਿਸ਼ਰਤ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *hyperupsoō* (ਹੁਪਰਅਪਸੂ) ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ‘ਉੱਚਾ’ (*hupsoō*, ਹੁਪਸੂ) ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ‘ਉੱਪਰ’ (*hyper*, ਹੁਪਰ) ਪੂਰਵਸਰਗ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। *Hyper* ਦਾ ਸਮਾਂਤਰ ਲਾਤੀਨੀ ਸ਼ਬਦ ‘ਆਓ’ ਹੈ। ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ‘ਅਤਿ ਉੱਚਿਆਂ ਕੀਤਾ।’ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਰੁਤਬੇ ਤੇ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਧਰਤੀ ਆਉਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਰਗ ਛੱਡ ਆਉਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਲ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਦੀਨ ਹੋਣਾ ਚਰਣਾ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰ ਉਹਦਾ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਇੱਕੋ ਵੱਡੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਹੋਇਆ! ਯਿਸੂ ਨੇ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਜੀ ਉੱਠਣਾ, ਉਸ ਦਾ ਉੱਪਰ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਮਾ ਦੇਣਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਵਚਨ ਪਾਠ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸੱਚੇ ਹੱਥ ਮਹਿਮਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ‘ਸੁਰਗ’ ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ; ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਬੈਠ ਗਿਆ (ਮਰਕੁਸ 16: 19ਅ)।

ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜਾ ਸਭਨਾਂ ਨਾਮਾਂ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ। ‘ਉੱਤਮ’ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਆਇਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ‘ਉੱਚਾ’ *hyper* ਲਈ ਉਪਸਰਗ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੀ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਈਆਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਨਾਂਅ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਪੌਲੁਸ ਸਾਫ਼ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਸੋ ਇਸ ਕਾਰਣ ਅਜਿਹਾ ਸਿੱਟਾ ਰਸੂਲਾਂ ਲਈ ਅਣਵਿਹਾਰਕ ਸੀ। ਅਗਲੀ ਆਇਤ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ‘ਯਿਸੂ’ ਦਾ ਨਾਮ (ਆਇਤ 10) ਹੈ। ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਨਾਮ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਥੇ ‘ਅਹੁਦੇ’ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਰੁਤਬਾ ‘ਪ੍ਰਭੂ’ ਸੀ¹⁵ (2: 11)। ਹੋਰ ਲੋਕ ਪੂਰੇ ਰੁਤਬੇ ‘ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ’ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਹਨ। ਯੂਨਾਨੀ ਵਿਚ ‘ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ’ ਅਤੇ ‘ਪ੍ਰਭੂ’ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਕਿਰਿਆ ‘ਹੋਣਾ’ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵ ਮੂਲ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ‘ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਪ੍ਰਭੂ’ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ ‘ਨਾਮ’ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ‘ਸਭ ਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉੱਤਮ’ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਤੇ ਤਾਂ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਖੋਇਜ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਸੇਵਕ ਸੀ, ਪਰ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਸਭ ਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਉੱਚਿਆਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਜੈ-ਜੈਕਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਭਈ ਯਿਸੂ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਅਕਾਸ਼ ਉਤਲਿਆਂ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਉਤਲਿਆਂ ਅਤੇ ਧਰਤੀ

ਦੇ ਹੇਠਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਗੋਡਾ ਨਿਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਅਤੇ ਹਰ ਜ਼ਬਾਨ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪਿਤਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਲਈ ਮੰਨ ਲਵੇ ਜੋ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ! (2: 10, 11)। ਯਿਸੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕਣ ਦਾ ਅਰਥ ਉਹਦੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਅਫ਼ਸੀਆਂ 3: 14)। ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਦਾ ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਅਤੇ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਭ ਦਾ ਹਾਕਮ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਹੈ। ‘‘ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਮਸੀਹ ਮੋਇਆ ਅਤੇ ਫੇਰ ਜੀ ਪਿਆ ਭਈ ਮੁਰਦਿਆਂ ਦਾ, ਨਾਲੇ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਹੋਵੇ’’ (ਵੇਖੋ ਰੋਮੀਆਂ 14: 9)। ਤਿੰਨ ਵਾਰ ‘‘ਅਕਾਸ਼ ਉਤਲਿਆਂ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਉਤਲਿਆਂ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਹੇਠਲਿਆਂ’’ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਅਨੋਖਾ ਢੰਗ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ‘‘ਪੂਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਵਿਚ ਸਭ ਦਾ’’ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ,¹⁶ ਇਸ ਕਾਰਣ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਉਸ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਬੜੇ ਲੋਕ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ‘‘ਅੰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਚਾਹੁਣ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਮੰਨਣਗੇ ...।’’¹⁷

ਇਸ ਵਚਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪਿਤਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਲਈ (2: 11ਅ) ਹੋਵੇ। ‘‘ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਟੀਚਾ, ਭਾਵ ਮਕਸਦ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ।’’¹⁸ ਇਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦ ਮਸੀਹ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਈਸ਼ੁਰੀ ਨਮੂਨੇ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਅਸਲ ਸੁਭਾਉ ਲੈਣਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕੁਝ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ

ਢਿੱਲਾ ਛੱਡਣਾ (2: 5-8)

ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਭੁੱਖੇ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਹੱਡੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁੱਤਾ ਉਸ ਹੱਡੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਫੜ ਲਵੇਗਾ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਹੱਡੀ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਤਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਖਿੱਚੋ ਜਾਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ੋਰਅਜ਼ਮਾਈ ਕਰੋ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਢਿੱਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗਾ। ਕਿਉਂ? ਉਹ ਨੂੰ ਹੱਡੀ ਦੇ ਖੁੱਸ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਉਹਦੇ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਸੁਰਗੀ ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ‘‘ਫੜੀ ਰੱਖਣ’’ ਦੀ ਬਜਾਇ ਮਸੀਹ ਇਸ ਨੂੰ ‘‘ਢਿੱਲਾ ਛੱਡਣਾ’’ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਮਰਨ ਲਈ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਆ ਸਕੇ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਉਦਾਰਤਾ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੁੱਛੋ, ‘‘ਕਿ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਿਕੰਜਾ ਪਾ ਕੇ ਕੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਢਿੱਲਾ ਛੱਡਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬੇਹਤਰ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਾਂ?’’

ਯਿਸੂ ਦੇ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਆਉਣ ਦੀਆਂ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ (2: 5-8)

ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਛੱਡਿਆ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ 'ਚ ਮੈਂ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਵਿਸ਼ਵਪੱਧਰ ਦੇ ਅਥਲੀਟ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਛੱਡਣ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ? ਕਲਾਕਾਰ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਛੱਡਣ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ? ਸਾਡੇ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਅਤੇ ਲੱਤਾਂ ਦੇ ਲਕਵਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦਿਆਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਤੁਲਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਬੜੀ ਨਾਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸੁਰਗ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਨੂੰ ਮਾਣਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ

ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਦੇਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ!

ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਾਉਣਾ (2: 5-8)

ਪੌਲਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨਿਰਸੁਆਰਥ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਹਮਦਰਦ, ਤਿਆਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ? ਭਲਾ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਮਸੀਹ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਲਈ ਸੀ? ਸੰਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਇਹ ਅਸਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਪੌਲਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਥਿਓਲੋਜੀ ਸਮਝਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਾਣ ਲੈਣ ਕਿ ਏਕਤਾ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰਤਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਵਰਗੇ ਬਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਪੈੜ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਆਖਿਆ।¹⁹ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਮਸੀਹ ਦਾ ਸੁਭਾਉ ਅਪਣਾ ਲਈਏ। ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਹੈ:

... ਜੇ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਰਦਾਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੇ ਉਹ ਸਭ ਦਾ ਨੌਕਰ ਹੋਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਟਹਿਲ ਕਰਾਉਣ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਟਹਿਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਨਿਸਤਾਰੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਭਰਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇਣ ਆਇਆ (ਮਰਕੁਸ 10: 43-45)।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ, ‘ਜੇ ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਲੀਬ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲੇ’ (ਮੱਤੀ 16: 24)। ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਬਿਨਾਂ ਸਲੀਬ ਦੇ ਤਾਜ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਲਹੂ ਵਹਾਏ ਬਰਕਤਾਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ²⁰ ਆਪਣੇ ਖ਼ਿਆਲ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮੋੜਨਾ ਸਿੱਖਣਾ ਕਿਨਾ ਔਖਾ ਹੈ!

ਉਹ ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੋਇਆ (2: 7)

ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਥਾਂ ਮਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੁੱਖ ਕਿਉਂ ਬਣਨਾ ਪਿਆ? ਇਕ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਕ ਆਦਮੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਤੀ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਚਿੱਕੜ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਵੜਿਆ, ਜਾਂ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆ²¹ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਮਿਸਾਲ ਮਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ‘ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ’ ਆਉਣਾ ਯਿਸੂ ਵਾਸਤੇ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ; ਪਰ ਬਾਈਬਲ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਨਿਹਚਾ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਉਣਾ

ਪੌਲ ਰੀਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਰੂਪ ਧਾਰਣ ਕਰਨ ਇਹ ਮਿਸਾਲ ਵਰਤੀ:

ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਦ ਡਿਊਕ ਆਫ਼ ਵਿੰਡਸਰ ਪ੍ਰਿੰਸ ਆਫ਼ ਵੇਲਜ਼, ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਬਕਿੰਅਮ ਪੈਲਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਆਇਆ, ਕੋਲਿਆਂ ਦੀ ਖਾਨ ਵਾਸਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਖਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਾਲੀ ਟੋਪੀ ਪਾ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ

ਵੇਖਣ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਬ੍ਰਤਾਨਵੀ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਅਤੇ ਕਾਰਣਾਕ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿਚ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਸਨ ਵੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਸੁਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕੋਲੇ ਦੀ ਖਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਓਨਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਿੰਸ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੰਦਨ ਵਿਚ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਸੀ ਪਰ ਭਾਵੇਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਬਰਕਰਾਰ ਸੀ ਪਰ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਵੜਨ ਲਈ ਉਹ ਆਪ ਰਾਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਮਹਿਲ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਛੋਟਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਉਸ ਤਕ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ।²²

ਦਲੇਰੀ (2: 9-11)

ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ, ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ ਲਈ ਉਹਦੇ ਨਸੂਨੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਕਾਰਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਇਤਾਂ 9 ਤੋਂ 11 ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਉਤਸਾਹ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਲੀਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਉੱਚੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਹਦੇ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਲੀਮ ਕਰਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਈਏ! ਫ੍ਰੈਡ. ਬੀ. ਕ੍ਰੈਡਾਕ ਨੇ ਇਹ ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀ ਦਿੱਤੀ: “ਹੁਣ ਆਖਰੀ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ!”²³ ਕੁਝ ਲੋਕ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ “ਖੋਖਲੇ ਹੋਣ” ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਵਚਨ ਵਿਚ ਹਲੀਮੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉੱਚਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ (ਮੱਤੀ 23: 12; ਲੂਕਾ 14: 11; 18: 14; 1 ਪਤਰਸ 5: 6)। ਇਨਾਮ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਆਮ ਮਿਲਦੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 25: 21)।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦ ਅਸੀਂ ਫੈਸਲੇ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ‘ਅ ਫ਼ੈਕਟਰ’ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖੀਏ ‘ਅ ਫ਼ੈਕਟਰ’ ਕੀ ਹੈ? ਅਨਾਦੀਕਾਲ ਦਾ ਫ਼ੈਕਟਰ। ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੜੀ ਛੋਟੀ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ (ਅੱਯੂਬ 14: 1; ਯਾਕੂਬ 4: 14)। ਪੰਸਦ ਚੁਣਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, “ਅਨਾਦੀਕਾਲ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਕੀ ਹੋਣਗੇ?”

ਸਾਨੂੰ ‘ਉਹੋ ਸੁਭਾਉ ਜੋ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਦਾ ਭੀ ਸੀ’ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਕਿਉਂ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ, ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਵੇਂ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਨਾ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਲੀਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਉੱਚੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਵਾਂਗੇ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਵਾਲਟਰ ਬਾਉਰ, *ਏ ਗ੍ਰੀਕ-ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੈਕਸੀਕਨ ਆਫ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਐਂਡ ਅਦਰ ਅਰਲੀ ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਲਿਟਰੇਚਰ*, ਜਿਲਦ 3, ਸੋਧ ਅਤੇ ਸੰਪਾ, ਫ੍ਰੈਡਰਿਕ ਵਿਲੀਅਮ ਡੈਂਕਰ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਪ੍ਰੈੱਸ, 2000), 874. ²ਫ੍ਰੈਡ ਬੀ. ਕ੍ਰੈਡਾਕ, *ਫਿਲਿੱਪੀਅੰਜ*, ਇਟਰਪ੍ਰਿਟੇਸ਼ਨ (ਅਟਲਾਂਟਾ: ਜੌਨ ਨੌਕਸ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1985), 38. ³ਜੈਰਲਡ ਐੱਫ. ਹਾਅਥਰਨ, *ਫਿਲਿੱਪੀਅੰਜ*, ਵਰਡ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਅੰਕ 43 (ਵੈਕੋ, ਟੈਕਸਸ: ਵਰਡ ਬੁਕਸ, 1983), 76, 79. ⁴ਏ. ਬੀ. ਬਰੂਸ, *ਦ ਹਮੀਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਕ੍ਰਾਈਸਟ*, ਜਿਲਦ 5ਵੀਂ (ਐਡਿਨਬਰਗ: ਟੀ. ਐਂਡ ਟੀ. ਕਲਾਰਕ, 1900), 11. ⁵ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ‘ਤੇ ਅਧਿਐਨ

ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਲੀਅਮ ਹੈਂਡ੍ਰਿਕਸਨ, ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀ: ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਸ਼ਨ ਆਫ ਫਿਲਿੱਪੀਅੰਜ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1962), 104. ⁶ਰਿਚਰਡ ਬੀ. ਗੱਡਿਨ, ਜੂਨੀਅਰ, ਨੋਟਸ ਆਨ ਫਿਲਿੱਪੀਅੰਜ, ਦ NIV ਸਟੱਡੀ ਬਾਈਬਲ, ਸੰਪਾ. ਕੈਨਥ ਬਾਰਕਰ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਜ਼ੌਂਡਰਵਨ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ, 1985), 1805. ⁷ਦ ਐਨਾਲਿਟਿਕਲ ਗ੍ਰੀਕ ਲੈਕਸਿਕਨ (ਲੰਡਨ: ਸੈਮੂਅਲ ਬੈਗਸਟਰ ਐਂਡ ਸੰਜ, ਲਿਮਟਿਡ, 1971), 52. ⁸ਉੱਥੇ ਹੀ। ⁹ਜੇ. ਬੀ. ਲਾਈਟਫੁਟ, ਦ ਐਪਿਸਟਲ ਆਫ ਸੇਂਟ ਪੌਲ III: ਦ ਫਸਟ ਰੋਮਨ ਕੈਪਟਿਵਿਟੀ I: ਐਪਿਸਟਲ ਟੂ ਦ ਫਿਲਿੱਪੀਅੰਜ (ਲੰਡਨ: ਮੈਕਮਿਲਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, 1913), 134–35. ¹⁰ਉੱਥੇ ਹੀ, 45.

¹¹ਬਾਉਰ, 197. ¹²ਐੱਫ. ਐੱਫ. ਬਰੂਸ, ਫਿਲਿੱਪੀਅੰਜ, ਗ੍ਰੈਂਡ ਨਿਊਜ਼ ਕਮੈਂਟਰੀਜ਼ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ: ਹਾਰਪਰ ਐਂਡ ਰੋਅ ਪਬਲੀਸ਼ਰਜ਼, 1983), 47. ¹³ਉੱਥੇ ਹੀ, 90. ¹⁴ਵਰਡ ਪਿਕਚਰਜ਼ ਇਨ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ, ਅੰਕ 4 (ਨੈਸ਼ਵਿੱਲ: ਬ੍ਰੈਡਮੈਨ ਪ੍ਰੈਸ, 1931), 445 ਵਿਚ ਅਰਕਬਾਲਡ ਥੌਮਸ ਰੌਬਰਟਸਨ, ਦ ਐਪਿਸਟਲ ਆਫ ਪੌਲ। ¹⁵ਐੱਫ. ਐੱਫ. ਬਰੂਸ, 48, 50; ਰੌਬਰਟਸਨ, 446; ਆਈ-ਜਿਨ ਲੋਹ ਐਂਡ ਯੂਜੀਨ ਏ. ਨਿਡਾ, ਏ ਟ੍ਰਾਂਸਲੇਟਰ'ਜ਼ ਹੈਂਡਬੁਕ ਆਨ ਪੌਲ'ਜ਼ ਲੈਟਰਜ਼ ਟੂ ਦ ਫਿਲਿੱਪੀਅੰਜ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਬਾਈਬਲ ਸੋਸਾਇਟੀਜ਼, 1977), 63. ਇਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੇਖਕ 'ਪ੍ਰਭੂ' ਸਿਰਲੇਖ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਕ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ¹⁶ਲੋਹ ਅਤੇ ਨਿਡਾ, 62. ¹⁷ਗੱਡਿਨ, 1805. ¹⁸ਹੈਂਡ੍ਰਿਕਸਨ, 118. ¹⁹ਲੋਹ ਅਤੇ ਨਿਡਾ, 55. ²⁰ਜੇ. ਐੱਚ. ਜੌਵੱਟ, ਵਾਰਨ ਡਬਲਯੂ. ਵਿਅਰਸਬੇ, ਦ ਬਾਈਬਲ ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਸ਼ਨ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ 2 (ਵ੍ਰੀਟਨ, ਇਲਿਨੋਇ: ਵਿਕਟਰ ਬੁਕਸ, 1989), 75.

²¹ਮੈਨਫੋਰਡ ਜੌਰਜ਼ ਗੁਜਕੇ, ਪਲੇਨ ਟਾਕ ਆਨ ਫਿਲਿੱਪੀਅੰਜ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਲੈਂਪਲਾਈਟਰ ਬੁਕਸ, ਜ਼ੌਂਡਰਵਨ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ, 1973), 89. ²²ਪੌਲ ਐਸ. ਰੀਸ, ਦ ਐਪਿਸਟਲ ਆਫ ਦ ਫਿਲਿੱਪੀਅੰਜ, ਕੋਲੋਸੀਅੰਜ, ਐਂਡ ਫਿਲੋਮੋਨ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1964), 44. ²³ਕਰਡੌਕ, 42.